

Investigating the Translation of Cultural Elements of the Sacred Defense in the English Subtitles of the Film *The lost strait* Based on the Pedersen's Model (2011)

Ali Akbar Arjmand Rad*

Mona Seghayati**

Abstract

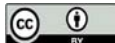
Nowadays, spreading the high culture of the Sacred Defense beyond the borders of our country has become an urgent and priority. This study evaluates the quality of English subtitles in the film *The Lost Strait* using Pedersen's model (2011). The main aim is to examine challenges involved in translating culture-specific items (CSIs) in film subtitles and to assess how successfully the subtitler transfers source-culture concepts into the target language. Culture-specific items were identified based on Newmark (2010) and subsequently analyzed according to Pedersen's framework. A descriptive-analytical approach was used to determine the frequency and types of translation strategies as well as the extent to which a source-oriented or target-oriented approach prevailed. Findings indicate that the subtitler predominantly adopted a source-oriented strategy, prioritizing the preservation of the original cultural meanings over extensive adaptation to the target audience.

Keywords: cultural elements, Sacred Defense, Pedersen's model (2011), subtitles, *The lost strait*.

* Assistant Professor, Department of English Language, Faculty of Humanities, Toloue Mehr University, Qom, Iran (Corresponding Author), arjmandrad@tolouemehr.ac.ir

** MA student of Translation, Department of English Language, Faculty of Humanities, Toloue Mehr University, Qom, Iran, monaseghayati232@gmail.com

Date received: 14/02/2025, Date of acceptance: 29/10/2025

Introduction

After the end of the imposed war, numerous efforts were made to record and promote the noble values of the Sacred Defense in the form of various cultural products. In this regard, various works such as books, articles, war memoirs, and especially numerous films and series in the Sacred Defense genre were produced in our country's domestic media, which, by narrating sacrifices and idealisms, strengthen national identity and transmit this culture to future generations. Given the importance of this issue, some of these noble works have been translated into different languages, especially English, in order to transmit this culture and values to non-Persian-speaking nations. Translating cultural items such as idioms, proverbs, religious allusions, and native concepts leads to difficult choices for translators due to the lack of precise equivalents in the target language. In many cases, the terms used in the culture of the Sacred Defense include values, emotions, and experiences that are unfamiliar and sometimes even complex to non-Iranian audiences. A translator who is trying to maintain cultural authenticity may have to choose between literal translation, which may not make complete sense to the reader, and reconstruction or localization of the content, which comes at the cost of losing some of the authenticity of the work. These challenges are further complicated in the translation of film subtitles due to spatial and temporal constraints. In view of this, the quality of the English translation of elements and terms related to the Sacred Defense in the subtitles of one of the few films of this genre; *"The lost strait"* was studied using the Pedersen's (2011) model. The aim of this study is to examine the strategies used in the English subtitles of this film and analyze their success in accurately conveying the culture of the Sacred Defense in English, in order to comprehend the role and impact of these strategies in a better way, to establish an effective cultural communication between nations.

Materials & Methods

The research method of this study is descriptive-analytical. Newmark's (2010) six-item classification has been used as a criterion for identifying cultural elements in the film. Each of these categories includes examples of specific cultural items that may be unfamiliar or difficult for readers of the target culture. The selection of samples was purposeful. The samples include a number of cultural elements from the film *The lost strait* that are specifically related to the cultural, historical, and religious concepts of Iran. These elements can include symbols, terms, proper

33 Abstract

names, proverbs, and Iranian-Islamic cultural concepts that may change when translated into other languages. Various methods have been used to collect data in this study. First, data were collected through the analysis and careful observation of different sequences of the film. In this study, data were analyzed with a qualitative approach. First, the cultural items identified from the film were categorized based on Pedersen's (2011) theoretical framework. Then, the translation strategies used in the subtitles were carefully examined to determine how cultural concepts were transferred from the source language to the target language.

Discussion & Result

In this study, a total of 84 cultural elements were identified and analyzed from the subtitles of the film *The lost strait*, and in these cases, a total of 93 strategies from Pedersen's (2011) strategies were identified. These strategies are classified into two general categories: source- oriented and target-oriented. Among the source- oriented strategies; 10 cases of retention, 22 cases of specification, and 14 cases of direct translation were identified. Also, in the target-oriented strategies category; 11 cases of generalization, 11 cases of substitution, and 4 cases of omission were recorded. In addition, 21 cases were identified as official equivalents that do not fit into any of the above classifications.

Source- oriented strategies have the largest share among the strategies used with 46 cases, equivalent to 49.5 percent. This percentage indicates the translator's emphasis on preserving the linguistic and cultural features of the source text. In contrast, target -oriented strategies with 26 cases, equivalent to 27.9%, indicate an attempt to better adapt the text to the culture and language of the target audience. Finally, formal equivalents with 21 cases, equivalent to 22.6%, were used for elements that had formal and common equivalents in the target language. This study clearly shows that the translation was done with greater emphasis on preserving the features of the source text, while attention was also paid to adaptation to the target language. This distribution of strategies indicates that the translation of film subtitles was generally based on a balanced approach that, while remaining faithful to the original text, tried to make it as understandable and acceptable as possible to the target language audience.

Conclusion

The film *The lost strait*, as a work of sacred defense, deals not only with historical events but also with specific cultural and value concepts that are of great importance to the Iranian audience. In this context, preserving these concepts in translation, especially in the film's subtitles, is of great importance. For this reason, the translator's choice of source-oriented strategies seems logical, as he has tried to preserve the authenticity of the cultural and value concepts emphasized in the film. In contrast, the use of target -oriented strategies is observed to a lesser extent in the translation of this film. This indicates that the translator has focused more on maintaining loyalty to the source text and its concepts than on extensively adapting the concepts to the culture of the target audience. However, in specific cases where there was a need to adapt the concepts to the needs of the target language audience, strategies such as generalization and substitution have been used. Furthermore, the use of official equivalents in some cases has helped to maintain the accuracy and credibility of the translation and indicates that the translator has taken advantage of this option when it was possible to use common equivalents in the target language. This choice, especially in the translation of culturally specific terms and expressions, reflects the translator's attempt to strike a balance between fidelity to the original text and comprehensibility for the target language audience.

Bibliography

- Aixelá, J. F. (1996). Culture-specific items in translation. In R. Alvarez and M. Carmen-Africa Vidal (Eds.), *Translation, power, subversion* (pp. 52-78). Clevedon, Philadelphia and Adelaide: Multilingual Matters.
- Antonini, R. (2007). SAT, BLT, spirit biscuits, and the Third Amendment. In Y. Gambier, M. Shlesinger and R. Stolze (Eds.), *Doubts and directions in translation studies* (pp. 153-167). Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Biari, A. A. (2018). A study of the cultural characteristics of the social world of the Holy Defense. *Ma'rifat*, 245(27), 63-75. [In persian]
- Blazytė, D., & Liubiniėnė, V. (2016). Culture-specific items (CSI) and their translation strategies in Martin Lindstrom's Brand Sense. *Studies about Languages*, 28, 48-61.
- Delabastita, D. (1989). Translation and mass-communication: film and TV translation as evidence of cultural dynamics. *Babel*, 35(4), 193-218.
- Elahinia, N. (2021). Translation of Realia in Film Subtitles. *Comparative Studies in Language and Literature of Nations*, 19(6), 127-142. [In persian]

35 Abstract

- Ghazizadeh, A., Sharififar, M., and Rostami-Nasab, A. (2017). Translation Norms: Examining How the Epic of Sacred Defense is Reflected in the Mirror of News (Case Study: Etelaat and Tehran Times Newspapers). *Persistent Literature (Literature and Language, Kerman Faculty of Literature and Humanities)*, 9(16), 207-236.[In persian]
- Gottlieb, H. (2001). Texts, translation and subtitling-in theory, and in Denmark. *Translators and Translations*, 8(3), 149-192.
- Horbačauskienė, J., & Kasperavičienė, R. (2016). Issues of culture-specific item translation in subtitling. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 232, 139–146.
- Gentzler, E. (1998). Foreword. In S. Bassnett and A. Lefevere (Eds.), *Constructing cultures: Essays on literary translation* (pp. ix-xxi). Multilingual Matters.
- Kuleli, M. (2020). Culture specific items in literary texts and their translation based on “foreignization” and “domestication” strategies. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö7), 617–653.
- Leppihalme, R. (1997). *Culture bumps: an empirical approach to the translation of allusions* (Vol. 10). Multilingual matters.
- Liu, D. (2012). Subtitling cultural specificity from English to Chinese. *American International Journal of Contemporary Research*, 2(9), 24–29.
- Mera, M. (1999). Read my lips: Re-evaluating subtitling and dubbing in Europe. *Links & Letters*, 73-85.
- Mirzavand, F., & Afzali, F. (2024). Translation of cultural elements in the Arabic subtitle of the movie *The Book of the Law* based on the model of Wojtasiewicz. *Comparative Literature Research*, 12(1), 97-132.
- Newmark, P. (1988.) *A textbook of translation*. Prentice Hall.
- Newmark. (2010). *Translation and Culture*. In *Meaning in Translation*. Ed. B. Lewandowska-Tomaszczyk. Frankfurt: Peter Long GmbH
- Obeidat, M. M. (2023). Translating culture in the Jordanian TV comedy series “Al jar gabl al dar” (My American Neighbor) into English. *SAGE Open*, 13(1), 1-15.
- Pedersen, J. (2011). *Subtitling norms for television*. Benjamin Translation Library (BTL).
- Shafiee, S. H. (2015). Studying the translation of metalinguistic and transcultural factors in subtitles translated into Persian of American comedy films according to the Pedersen model (*Master's thesis*). Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Prophet Muhammad (PBUH) Complex, University of Foreign Languages. [In persian]
- Snell-Hornby, M. (1988). *Translation studies: An integrated approach*. John Benjamins.
- Talebi, M. (2019). Study of cultural items in translations of the novel *Jude Gornam* based on the model presented by Pedersen (*Master's thesis*). Imam Reza International University (AS), Faculty of Literature and Humanities. [In persian]
- Trivedi, H. (2007). Translating culture vs. cultural translation. In P. St-Pierre and P.C. Kar (Eds.), *In translation – reflections, refractions, transformations* (pp. 277-287). John Benjamins Publishing.

Tylor, E. B. (1871). *Primitive culture: Researches into the development of mythology, philosophy, religion, art and custom* (Vol. 2). J. Murray.

Valipour, K., Heidari Tabrizi, H., & Chalak, A. (2019). Cultural-specific items in translation of the Holy Quran by Irving. *Pazhuhesh-haye Zaban-shenakhti-ye Quran*, 5(2), 113-126.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

بررسی ترجمه عناصر فرهنگی دفاع مقدس در زیرنویس انگلیسی فیلم تنگه ابوقریب بر اساس مدل پدرس (۲۰۱۱)

علی اکبر ارجمند راد*

منا سقایتی**

چکیده

امروزه اشاعه فرهنگ والای دفاع مقدس به فراتر از مرزهای کشورمان به شدت ضرورت و اولویت پیدا کرده است. نظر به این مهم، بررسی کیفیت ترجمه انگلیسی عناصر و اصطلاحات مرتبط با دفاع مقدس در زیرنویس انگلیسی فیلم تنگه ابوقریب با رویکرد مدل پدرس (۲۰۱۱) مورد مطالعه قرار گرفت. هدف اصلی این پژوهش بررسی چالش‌های ترجمه اقلام فرهنگی در زیرنویس انگلیسی و ارزیابی میزان موفقیت مترجم در انتقال مفاهیم بومی و فرهنگی به زبان مقصد است. در این پژوهش تلاش شد فراوانی و نوع راهبردهای به‌کاررفته در ترجمه و رویکرد مبدأمحور یا مقصدمحور ترجمه مشخص شود. روش تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی است. در ابتدا، عناصر فرهنگی با استفاده از مدل نیومارک (۲۰۱۰) شناسایی و سپس بر اساس مدل پدرس تحلیل و توصیف شدند. نتایج نشان داد که مترجم در فرآیند ترجمه، عمدتاً رویکردی مبدأمحور اتخاذ کرده است که این امر نشان‌دهنده تلاش مترجم برای انتقال دقیق مفاهیم و عناصر فرهنگی متن اصلی و بیانگر اولویت حفظ اصالت متن اصلی نسبت به تطبیق مفاهیم با فرهنگ مخاطب مقصد است.

* استادیار گروه زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه طلوع مهر، قم، ایران (نویسنده مسئول)،
arjmandrad@tolouemehr.ac.ir

** دانشجوی کارشناسی ارشد مترجمی، گروه زبان انگلیسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه طلوع مهر، قم،
iran، monaseghayati232@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۲۶، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۰۷

کلیدواژه‌ها: عناصر فرهنگی، دفاع مقدس، مدل پدرس (۲۰۱۱)، زیرنویس، تنگه ابوقریب.

۱. مقدمه

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مهم‌ترین رویداد تاریخی در ایران، حماسه هشت سال دفاع مقدس بوده است. این دوران حیاتی و تعیین‌کننده شامل ترجمه‌هایی است که بررسی آن‌ها نقش مهمی در درک بهتر این مقطع تاریخی و تأثیرات آن بر دوران کنونی ایفا می‌کند (قاضی‌زاده، شریفی‌فر و رستمی‌نسب، ۲۰۱۷). این دوره تاریخی نه تنها برای ایرانیان، بلکه به عنوان نمادی از مقاومت و پایداری برای دیگر ملت‌ها نیز الهام‌بخش بوده است. از این رو، پس از پایان جنگ تحمیلی، تلاش‌های متعددی در جهت ثبت و ترویج این ارزش‌های والا، در قالب محصولات فرهنگی گوناگون صورت گرفت. در این راستا، آثار متنوعی همچون کتاب‌ها، مقالات، خاطرات جنگ، و به‌ویژه فیلم‌ها و سریال‌های متعددی در ژانر دفاع مقدس در رسانه‌های داخلی کشور تولید شدند که با روایت فداکاری‌ها و آرمان‌گرایی‌ها، به تقویت هویت ملی و انتقال این فرهنگ به نسل‌های آینده می‌پردازند.

با توجه به اهمیت این موضوع، برخی از این آثار فاخر، به منظور انتقال این فرهنگ و ارزش‌ها به ملل غیر فارسی زبان، به زبان‌های مختلف، به‌ویژه زبان انگلیسی، ترجمه شده‌اند. با این حال، تعداد این آثار ترجمه شده بسیار محدود است و چالش‌های خاصی در ترجمه آن‌ها وجود دارد، به‌خصوص در انتقال عناصر و اصطلاحات فرهنگی که ریشه در فرهنگ و تاریخ ایران دارند. ترجمه این مفاهیم فرهنگی نیازمند دقت و توجه ویژه‌ای است، زیرا هرگونه سهل‌انگاری می‌تواند به تحریف معنا و یا حتی از دست رفتن اصالت فرهنگی منجر شود.

در این زمینه، از دیرباز مترجمان با چالش‌های گوناگونی مواجه بوده‌اند؛ از جمله، تفاوت‌های عمیق فرهنگی و تاریخی بین زبان‌های مبدأ و مقصد، که ممکن است مانع از انتقال دقیق معانی و ظرایف فرهنگی شود. ترجمه آیت‌های فرهنگی همچون اصطلاحات، ضرب‌المثل‌ها، اشارات مذهبی و مفاهیم بومی، به دلیل فقدان معادل‌های دقیق در زبان مقصد، به انتخاب‌های دشواری برای مترجمان منجر می‌شود. در بسیاری از موارد، اصطلاحات به‌کار رفته در فرهنگ دفاع مقدس دربرگیرنده ارزش‌ها، احساسات و تجربیاتی هستند که برای مخاطبان غیرایرانی ناآشنا و حتی گاهی پیچیده است. مترجمی که در حال تلاش برای حفظ اصالت فرهنگی است، ممکن است ناچار باشد به انتخاب میان انتقال

تحت‌اللفظی، که احتمالاً برای خواننده مفهوم کاملی ندارد، و بازسازی یا بومی‌سازی محتوا، که به قیمت از دست رفتن بخشی از اصالت اثر است. این چالش‌ها در ترجمه زیرنویس فیلم‌ها، به دلیل محدودیت‌های فضایی و زمانی، به مراتب پیچیده‌تر می‌شود. در واقع، مترجم باید در کوتاه‌ترین عبارات، معنا و احساسات اصلی را منتقل کند، بی‌آنکه باعث سردرگمی مخاطب شود.

نظر به این مهم، بررسی کیفیت ترجمه انگلیسی عناصر و اصطلاحات مرتبط با دفاع مقدس در زیرنویس یکی از معدود فیلم‌های زیرنویس انگلیسی شده این ژانر؛ «تنگه‌ی ابوقریب» ساخته بهرام توکلی محصول سال ۱۳۹۶ که چندین جایزه سیم‌رغ بلورین سی و ششمین جشنواره فجر را به خود اختصاص داده است، با رویکرد مدل پدرسن (۲۰۱۱) در پژوهش پیش رو مورد مطالعه قرار گرفت. این فیلم، یکی از آثار برجسته ژانر دفاع مقدس به شمار می‌رود و بستر مناسبی برای ارزیابی چگونگی انتقال مفاهیم و اصطلاحات فرهنگی خاص به مخاطبان غیر فارسی‌زبان است. هدف از این تحقیق، بررسی راهبردهای به‌کاررفته در زیرنویس انگلیسی این فیلم و تحلیل میزان موفقیت آن‌ها در انتقال صحیح و دقیق فرهنگ دفاع مقدس به زبان انگلیسی است تا به این ترتیب به درکی بهتر از نقش و تأثیر این راهبردها در برقراری ارتباط فرهنگی مؤثر بین ملت‌ها دست یافت.

۲. پیشینه پژوهش

در این بخش تنها به برخی پژوهش‌های انجام شده مرتبط با عناصر فرهنگی پرداخته می‌شود.

لیو (۲۰۱۲) در تحقیق خود دو رویکرد اصلی برای ترجمه اقلام فرهنگی خاص معرفی می‌کند: روش بیگانه‌سازی و روش بومی‌سازی. لیو خاطر نشان می‌کند که زیرنویس، به‌عنوان یک شیوه متداول در ترجمه دیداری-شنیداری، با محدودیت‌هایی مواجه است که توجه ویژه‌ای به مخاطبان هدف با پیشینه‌های فرهنگی متفاوت از متن اصلی دارد. او توصیه می‌کند که برای ترجمه این اقلام در زیرنویس، رویکرد بومی‌سازی به‌کار گرفته شود، و راهبرد انطباق به عنوان اصل غالب در زیرنویس مورد استفاده قرار گیرد، تا بینندگان بتوانند درک بهتری از محتوا داشته و تجربه‌ای هم‌ارز با نسخه اصلی داشته باشند.

بلازیت و لیوینینه (۲۰۱۶) به بررسی ارجاعات فرهنگی در متون منبع پرداخته‌اند. آن‌ها به این نکته اشاره می‌کنند که این ارجاعات ممکن است چالش‌برانگیزترین عناصر در

ترجمه باشند، زیرا نه تنها مسأله انتخاب مناسب یک واحد واژگانی خاص را مطرح می‌کنند، بلکه مسأله شایستگی فرهنگی را نیز به چالش می‌کشند.

هورباچاوسکینه، کسپروویچینه و پترونیه (۲۰۱۶) به بررسی مشکلات موجود در ترجمه اقلام فرهنگی خاص پرداخته‌اند. این محققان با اشاره به دشواری‌های ناشی از پیوندهای بین فرهنگی، ترجمه اقلام خاص فرهنگی را یکی از چالش‌های اصلی ترجمه دیداری-شنیداری معرفی می‌کنند. آن‌ها در پژوهش خود، با استفاده از طبقه‌بندی ارائه‌شده توسط پدرسن (۲۰۱۱)، ترجمه این اقلام را از انگلیسی به لیتوانیایی در زیرنویس‌های برنامه‌ی تلویزیونی استرالیایی «قوانین آشپزخانه من» مورد تحلیل قرار داده‌اند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بسیاری از اقلام فرهنگی خاص به‌طور کامل و دقیق به زبان مقصد منتقل نشده‌اند، که می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر ارزیابی کیفیت ترجمه داشته باشد.

ولی‌پور، حیدری تبریزی و چالاک (۲۰۱۹) به چالش‌های موجود در ترجمه اقلام خاص فرهنگی (CSI) پرداخته‌اند. در این مطالعه، به نقش این اقلام در ترجمه انگلیسی قرآن توسط آروینگ و شیوه‌های او در انتقال آن‌ها پرداخته شده است. نتایج نشان می‌دهند که آروینگ از بومی‌سازی به‌عنوان تکنیک اصلی برای انتقال اقلام خاص فرهنگی بهره برده است.

عبیضات (۲۰۲۳) به بررسی راهبردهای ترجمه عبارات فرهنگی از عربی به انگلیسی می‌پردازد. او همچنین تلاش می‌کند انواع عبارات فرهنگی و راهبردهای به‌کار رفته توسط مترجمان را هنگام انتقال آن‌ها به انگلیسی شناسایی کند. داده‌های این تحقیق از فصل چهارم سریال کم‌دی تلویزیونی اردنی «الجار قبل الدار» جمع‌آوری شده‌اند. عبیضات به بررسی چندین مورد چالش‌برانگیز در متن پرداخته و بر اساس مدل تحلیل زیرنویس گاتلیب، به تحلیل راهبردهای به‌کار رفته می‌پردازد. فرضیه او این است که عبارات فرهنگی ممکن است موجب سردرگمی مترجمان شوند، به‌طوری‌که آن‌ها تلاش زیادی برای به‌کارگیری راهبردهایی که ممکن است این عبارات را به زبان مقصد منتقل کنند، انجام می‌دهند. با این حال، نتیجه اجتناب‌ناپذیر این است که برخی از این عبارات به‌طور نادرست ترجمه می‌شوند که ممکن است به عدم درک هر دو فرهنگ و انتخاب نادرست راهبردهای ترجمه توسط مترجمان نسبت داده شود.

میرزاوند و افضلی (۲۰۲۴) به بررسی تفاوت‌های فرهنگی و زبانی در متون صوتی-تصویری پرداخته‌اند که همواره برای مترجمان در انتخاب واژگان و انتقال عناصر فرهنگی

بررسی ترجمه عناصر فرهنگی دفاع مقدس ... (علی اکبر ارجمند راد و منا سقابتی) ۴۱

چالش برانگیز است و مسئله قابلیت یا عدم قابلیت ترجمه این عناصر را به یک چالش اساسی تبدیل می‌کند. نتایج نشان داد که اصطلاحات زبانی و ارجاعات فرهنگی، به‌ویژه در حوزه ادبیات، و همچنین نام‌ها و اصطلاحات مرتبط با سبک زندگی، از فراوانی بالاتری برخوردار بوده‌اند.

۳. چارچوب نظری پژوهش

در این بخش، ابتدا به معرفی نظریه‌های مرتبط با موضوع تحقیق پرداخته می‌شود. این نظریه‌ها مبنای نظری پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهند، سپس به معرفی رویکرد پدرس‌ن (۲۰۱۱) پرداخته شده که چارچوب عملی تحلیل روی عناصر فرهنگی فیلم مورد مطالعه در این تحقیق را شامل می‌شود.

۱.۳ عناصر فرهنگی

تیلور (۱۸۷۱) فرهنگ را، مجموعه پیچیده‌ای از دانش‌ها، باورها، هنرها، قوانین، اخلاقیات، عادات و هرچه که فرد به عنوان عضوی از جامعه خویش فرامی‌گیرد، تعریف می‌کند. با این حال، می‌توان پدیده‌های خاص‌تری را نیز به این تعریف افزود. برخی از پژوهشگران، دسته‌بندی‌هایی برای عناصر فرهنگی در متون ادبی ارائه داده‌اند تا به مترجمان ادبی بینش بیشتری بدهند. یکی از این دسته‌بندی‌ها متعلق به آنتونینی (۲۰۰۷) است. وی بر اساس تنوع زبانی موجود در رسانه‌های ایتالیایی، مواردی مانند «آموزش، سیاست، تاریخ، هنر، نهادها، سیستم‌های حقوقی، واحدهای اندازه‌گیری، نام مکان‌ها، غذاها و نوشیدنی‌ها، ورزش‌ها و سرگرمی‌های ملی» را به عنوان مراجع فرهنگی خاص در نظر می‌گیرد. بر این اساس، این مراجع فرهنگی به‌طور گسترده به «سیستم آموزشی، غذا و اندازه‌گیری‌ها، ورزش، نهادها، افراد مشهور و رویدادها، [و] سیستم حقوقی» دسته‌بندی می‌شوند (آنتونینی، ۲۰۰۷). دسته‌بندی مهم دیگری مربوط به عناصر فرهنگی خاص توسط آیکسیلا (۱۹۹۶) ارائه شده است. مطابق نظر آیکسیلا هر جامعه زبانی یا ملی - زبانی، مجموعه‌ای از عادات، ارزش‌ها، سیستم‌های طبقه‌بندی و ... دارد که گاه کاملاً متفاوت و گاه مشترک هستند. به این ترتیب، فرهنگ‌ها عامل تغییرپذیری ایجاد می‌کنند که مترجم باید آن را در نظر بگیرد. این دسته‌بندی‌ها به مترجمان این امکان را می‌دهند تا بتوانند عناصری را که نیاز به توجه ویژه در فرآیند ترجمه دارند شناسایی کنند.

۲.۳ چرخش فرهنگی در مطالعات ترجمه

با افزایش فراوانی عناصر فرهنگی در یک متن ادبی، مترجمان ادبی ممکن است مجبور شوند به طور عمیق‌تری به بازخوانی گذشته بپردازند تا آن عناصر فرهنگی را که برای فرهنگ خودشان بیگانه هستند، شناسایی و تحلیل کنند. در نتیجه، مترجمان تنها متن‌ها را ترجمه نمی‌کنند، بلکه فرهنگ‌ها را نیز ترجمه می‌کنند. این تغییر پارادایمی در مطالعات ترجمه با عنوان «چرخش فرهنگی» شناخته شده است (کوللی، ۲۰۲۰).

به گفته اسنل - هورنبی (۲۰۰۶) چرخش فرهنگی در دهه ۱۹۸۰ تا حد زیادی چارچوب اصلی مطالعات ترجمه را شکل داد. بنابراین، چرخش فرهنگی در مطالعات ترجمه توسط بسیاری از دانشمندان برجسته پذیرفته شد. در سال ۱۹۹۰، باسنت و لِفُور نخستین کسانی بودند که پیشنهاد دادند مطالعات ترجمه باید چرخش فرهنگی را در پیش بگیرد. طبق نظر جنزِلر (۱۹۹۸) پس از باسنت و لِفُور (۱۹۹۰)، مترجمان به طور فزاینده‌ای قدرت بیشتری یافتند و کمتر خودشان را حذف کردند. این توسعه به نظریه‌پردازان امکان داد تا فرایند میانجی‌گری بین فرهنگ‌ها و یا معرفی اشکال کلمه‌ای، ظرایف فرهنگی و معانی مختلف به فرهنگ‌های خود را بهتر درک کنند. همان‌طور که از این نظرات برمی‌آید، چرخش فرهنگی دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ نه تنها به فرآیندهای تصمیم‌گیری مترجمان کمک کرد، بلکه میانجی‌گری میان دو فرهنگ را نیز ساده‌تر کرد. این امر نشان‌دهنده ارزش عملی چرخش فرهنگی در مطالعات ترجمه، علاوه بر ابعاد نظری آن، است. به منظور تاکید بر ارزش عملی این چرخش، تریویدی (۲۰۰۷) اشاره می‌کند که فرمول‌بندی و به رسمیت شناختن این چرخش فرهنگی در مطالعات ترجمه به گسترش و احیای این رشته کمک کرد و آن را از ابزارهای نسبتاً مکانیکی تحلیل که در زبان‌شناسی در دسترس بود، رها ساخت. این پیشنهاد، چرخش فرهنگی را یک گام فراتر می‌برد و کیفیتی برای آن قائل می‌شود که این رشته را به عنوان یک حوزه علمی متمایز و مستقل از روش‌های غالب زبان‌شناسی معرفی می‌کند. بنابراین، می‌توان این گونه نتیجه گرفت که مطالعات ترجمه با چرخش فرهنگی، روش‌شناسی مختص به خود را به دست آورده است (کوللی، ۲۰۲۰).

۳.۳ دسته‌بندی عناصر فرهنگی از منظر نیومارک (۲۰۱۰)

نیومارک (۱۹۸۸ و ۲۰۱۰) عناصر فرهنگی خاص را به شش گروه اصلی تقسیم کرده است که این دسته‌بندی‌ها می‌توانند به مترجمان در شناسایی و تحلیل موارد فرهنگی کمک کنند:

بررسی ترجمه عناصر فرهنگی دفاع مقدس ... (علی اکبر ارجمند راد و منا سقابتی) ۴۳

۱. بوم‌شناسی: این دسته شامل ویژگی‌های طبیعی نظیر دریاها، کوه‌ها و مناطق جغرافیایی است.

۲. زندگی عمومی: مواردی مانند سیاست، قوانین و ساختارهای حکومتی در این دسته قرار می‌گیرند.

۳. زندگی اجتماعی: این گروه شامل موضوعاتی چون اقتصاد، مشاغل، سیستم‌های آموزشی و خدمات بهداشتی است.

۴. زندگی شخصی: غذاها، لباس‌ها و شیوه‌های زندگی مسکونی به این بخش مرتبط هستند.

۵. آداب و سرگرمی‌ها: شامل فعالیت‌هایی مانند ورزش‌ها، زبان بدن و حرکات فرهنگی است.

۶. علاقه‌مندی‌های شخصی: مذهب، موسیقی، ادبیات و سازمان‌های اجتماعی از جمله این موارد هستند.

نیومارک معتقد است که مترجمان باید تفاوت‌های فرهنگی میان زبان مبدأ و مقصد را در نظر بگیرند و نقش واسطه‌ای میان دو فرهنگ را ایفا کنند. این دسته‌بندی ابزاری مفید برای شناسایی و تحلیل عناصر فرهنگی در متون مختلف به شمار می‌آید.

۴.۳ عناصر فرهنگی دفاع مقدس

ما با انواع مختلفی از جهان‌های اجتماعی روبه‌رو هستیم که نوع آن‌ها توسط عناصر فرهنگی تعیین می‌شود. یکی از این جهان‌های اجتماعی، جهان اجتماعی دفاع مقدس است که توسط رزمندگان اسلام در جبهه‌های جنگ تحمیلی شکل گرفت. انتقال و بهره‌گیری از این جهان اجتماعی در جامعه پس از جنگ، به‌ویژه برای حل مسائل اجتماعی، مستلزم به تصویر کشیدن این جهان در چارچوب عناصر فرهنگی مرتبط با آن است (بیاری، ۲۰۱۸). دفاع مقدس بستر مناسبی برای تولید آثار فرهنگی متعدد در این حیطه فراهم کرد که در دل این آثار، مفاهیم و عناصر فرهنگی بی‌شماری مرتبط با دوران هشت ساله دفاع مقدس یافت می‌شود. نحوه انتقال این مفاهیم فرهنگی به زبان و ملیت‌های دیگر، سوژه مناسبی برای مطالعات در حوزه ترجمه به شمار می‌رود.

۵.۳ زیرنویس

ارائه تعریف زیرنویس گذاری امری مهم به نظر می‌رسد و باید این روش را با دیگر شیوه‌های رایج ترجمه در حوزه ترجمه‌های چندرسانه‌ای، مانند دوبله، مقایسه کنیم. زیرنویس گذاری، رایج‌ترین نوع ترجمه در رسانه‌های دیداری و شنیداری است. به گفته‌ی دلاباستیتا (۱۹۸۹)، یکی از موضوعات بحث‌برانگیز این است که آیا ترجمه فیلم، به ویژه زیرنویس گذاری، به عنوان یک نوع واقعی از ترجمه قابل قبول است یا خیر. محدودیت‌های فنی باعث کاهش چشمگیر محتوا می‌شود، به طوری که بسیاری اصطلاح «تبدیل» را مناسب‌تر از «ترجمه» می‌دانند.

براساس نظر گاتلیب (۲۰۰۱)، زیرنویس گذاری به این صورت تعریف می‌شود: انتقال پیام‌های زبانی در رسانه‌های فیلمی به صورت یک یا چند خط متن نوشتاری که در هماهنگی با پیام‌های اصلی نمایش داده می‌شوند. مرا (۱۹۹۹) معتقد است که در میان روش‌های مختلف ترجمه فیلم، زیرنویس گذاری کمترین دخالت را در پیام اصلی ایجاد می‌کند. بنابراین، این روش بی‌طرف‌ترین و کم‌واسطه‌ترین روش در میان دیگر شیوه‌ها است. در نتیجه، زیرنویس گذاری بیشتر از دیگر روش‌ها حس زبان، لحن و فرهنگ مبدأ را به مخاطب منتقل می‌کند. دلیل این موضوع این است که صدا و دیالوگ‌های اصلی فیلم حفظ می‌شوند و دستکاری نمی‌شوند، بر خلاف دوبله که تغییراتی در آن‌ها صورت می‌گیرد.

۶.۳ نظریه پدرسن (۲۰۱۱)

ترجمه اقلام خاص فرهنگی یا همان Culture-Specific Items (CSI) تا به امروز مورد توجه پژوهشگران متعددی قرار گرفته است. این پژوهشگران استدلال کرده‌اند که به دلیل پیوندهای فرهنگی پیچیده و متقابلی که بین زبان مبدأ و زبان مقصد وجود دارد، ترجمه این اقلام همواره با چالش‌های قابل توجهی همراه بوده است (پدرسن، ۲۰۱۱). در همین راستا، ارائه و انتقال عناصر فرهنگی در قالب سمعی-بصری به یکی از مهم‌ترین زمینه‌های پژوهش در حوزه ترجمه تبدیل شده است.

در این میان، پدرسن طبقه‌بندی جامعی از راهبردهای انتقال اقلام خاص فرهنگی ارائه داده که به‌طور خاص در ترجمه‌های سمعی-بصری مورد استفاده قرار می‌گیرد. این طبقه‌بندی برای مواقعی که نیاز به حفظ هویت فرهنگی و معنایی یک عنصر خاص فرهنگی

در زبان مقصد داریم، مفید واقع می‌شود. زیرنویس، در قالب دو یا سه خط کوتاه در پایین صفحه نمایش ظاهر می‌شود و برای چند ثانیه به نمایش گذاشته می‌شود. به همین دلیل، ترجمه در این قالب باید مختصر، ساده و به دور از پیچیدگی‌های اضافی باشد؛ چراکه بیننده به ندرت فرصت بازگشت به عقب و بررسی محتوای از دست رفته را دارد. طبقه‌بندی پدرسین برای راهبردهای انتقال اقلام خاص فرهنگی به عنوان جامع‌ترین راهبرد شناخته شده است، زیرا در طراحی آن به‌جای تحمیل یک مدل از پیش‌ساخته، تطبیق آن با پیچیدگی‌های واقعی جهان، مورد توجه قرار گرفته است (پدرسین، ۲۰۱۱). در مدل پدرسین، شش راهبرد اصلی برای ترجمه اقلام خاص فرهنگی معرفی شده که در دو گروه عمده دسته‌بندی می‌شوند:

۱.۶.۳ راهبردهای مبتنی بر زبان مبدا

راهبردهای مبتنی بر زبان مبدا موارد زیر را شامل می‌شود:

۱.۱.۶.۳ حفظ (Retention)

این راهبرد زمانی استفاده می‌شود که عنصر فرهنگی، بدون هیچ تغییری به‌صورت کامل یا با کمی تطبیق ظاهری، به زبان مقصد منتقل می‌شود. راهبرد حفظ به سه بخش تقسیم می‌شود. در این رویکرد، عنصر فرهنگی منحصر به فرد (ECR) از متن مبدا (ST) می‌تواند بدون هیچ تغییری به متن مقصد (TT) انتقال یابد که به آن «حفظ کامل» گفته می‌شود. همچنین، این عنصر ممکن است کمی برای انطباق با استانداردهای زبان مقصد (TL) تعدیل شود که به آن «حفظ تعدیل‌شده» می‌گوییم. اگر عنصر، بدون تغییر باقی بماند، می‌توان آن را از سایر بخش‌های متن با استفاده از ایتالیک یا نقل قول متمایز کرد که به آن «حفظ علامت‌گذاری‌شده» گفته می‌شود؛ یا ممکن است بدون هرگونه علامت خاصی باقی بماند. این امکان هم وجود دارد که راهبرد حفظ با دیگر راهبردها ترکیب شود. به عقیده پدرسین (۲۰۱۱) استفاده از راهبرد «حفظ» برای ترجمه عناصر فرهنگی خاص، همیشه بهترین گزینه نیست؛ زیرا این روش کمکی به دسترسی مخاطبان زبان مقصد به معنای فرهنگی آن عناصر نمی‌کند. با این حال، در برخی موارد، «حفظ» می‌تواند یک راهبرد قابل قبول برای ترجمه این عناصر باشد. اغلب عناصر فرهنگی که با این روش ترجمه می‌شوند، نام‌ها هستند، به‌ویژه نام‌های جغرافیایی. در این حالت، بافت متن به گونه‌ای است که ماهیت

این نام‌ها را برای مخاطب قابل درک می‌کند. برای مثال، در فیلم «ناتینگ هیل» زمانی که شخصیت‌ها درباره مسیرهای مختلف صحبت می‌کنند، مشخص می‌شود که نام‌های ذکر شده مربوط به خیابان‌هاست و نیازی به شناخت قبلی از آن خیابان‌ها وجود ندارد. این امر البته آشنایی سطحی و محدودی با عناصر فرهنگی ایجاد می‌کند و اطلاعات معنایی عمیقی به مخاطب نمی‌دهد.

۲.۱.۶.۳ تخصیص (Specification)

این راهبرد با دو روش «افزودن» (Addition) و «تکمیل» (Completion) اجرا می‌شود و زمانی به کار می‌رود که عنصر فرهنگی با اضافه کردن اطلاعات بیشتر شفاف‌تر شود. اضافه‌شده‌ها ممکن است جنبه‌های بیانی علامت‌زبانی را شامل شوند؛ به این معنی که گاهی یک نام یا عبارت مخفف به‌طور کامل بازنویسی می‌شود یا یک اختصار به‌طور کامل گسترش می‌یابد. طبق نظر پدرسن نام این روش «تکمیل» (Completion) است. در برخی موارد دیگر، اجزای اضافه‌شده بخشی از معنا یا مفاهیم مرتبط عنصر فرهنگی را منتقل می‌کند، که پدرسن آن را «افزودن» (Addition) نامیده است. از این رو، راهبرد تخصیص برای زمانی مناسب است که مترجم احساس کند یک عنصر فرهنگی خاص و بسیار برجسته در دیالوگ وجود دارد و از سوی دیگر، زمان و فضای کافی در اختیار دارند تا اطمینان حاصل کنند که مخاطب متن مقصد به درک کاملی از این عنصر فرهنگی دست پیدا کند (پدرسن ۲۰۱۱).

۳.۱.۶.۳ ترجمه مستقیم (Direct Translation)

این راهبرد به معنای ترجمه کلمه به کلمه است و به‌طور معمول به دو نوع «گرفته‌برداری» (Calque) یا «ترجمه تغییر یافته» (Shifted) طبقه‌بندی می‌شود. اگر ارائه، در زبان مقصد (TT) با تحلیل تکواژ به تکواژ از عناصر فرهنگی خاص (ECR) در زبان مبدأ (ST) به دست آید و پس از آن، تغییرات لازم به دلیل تفاوت ساختاری بین زبان مبدأ (SL) و زبان مقصد (TL) اعمال شود، نتیجه به‌دست‌آمده یک «گرفته‌برداری» خواهد بود. اما اگر این فرآیند شامل تغییرات غیر اجباری باشد، نتیجه «ترجمه مستقیم تغییر یافته» خواهد بود. گرفته‌برداری‌ها تقریباً بیش از نیمی از کل موارد تولیدشده از طریق ترجمه مستقیم را تشکیل می‌دهند. در نهایت، می‌توان گفت که «ترجمه مستقیم» به‌تنهایی، بدون ترکیب با دیگر راهبردها، روشی بسیار نادر برای ترجمه عناصر فرهنگی خاص و تک‌فرهنگی است. گرفته‌برداری‌ها

بررسی ترجمه عناصر فرهنگی دفاع مقدس ... (علی اکبر ارجمند راد و منا سقابتی) ۴۷

رایج‌ترین شکل ترجمه مستقیم هستند و بیشتر آن‌ها نیز طبیعی و بدون حس عجیب بودن به نظر می‌رسند (پدرسن، ۲۰۱۱).

۲.۶.۳ راهبردهای مبتنی بر زبان مقصد

این دسته بندی موارد زیر را شامل می‌شود:

۱.۲.۶.۳ تعمیم (Generalization)

این راهبرد زمانی به کار می‌رود که عنصر خاص فرهنگی به شیوه‌ای فراگیرتر و عمومی‌تر از آنچه در زبان مبدأ است، در زبان مقصد ارائه شود. «تعمیم» رایج‌ترین راهبرد مداخله‌ای به شمار می‌رود و به دو صورت به کار می‌رود: یا یک اصطلاح جامع‌تر به جای یک جزء خاص، مجاز یا معمولاً یک زیرمجموعه به کار می‌رود، یا نوعی توصیف غیرمستقیم (Paraphrase) جایگزین می‌شود. تعمیم در ترکیب‌های اندکی حضور میابد (اغلب ترکیب تعمیم با حفظ)، و این امر به دلیل ماهیت فرآیند است. در واقع، فرآیند ترجمه به‌طور طبیعی بخش جدایی‌ناپذیری از روش تعمیم به شمار می‌رود.

۲.۲.۶.۳ جایگزینی (Substitution)

در این روش که ممکن است فرهنگی یا موقعیتی باشد، عنصر فرهنگی زبان مبدأ با یک عنصر مشابه از زبان مقصد جایگزین می‌شود. «جایگزینی» در دو شکل کاملاً متفاوت انجام می‌شود، و وجه مشترک این دو آن است که عنصر فرهنگی خاص (ECR) اصلی حذف و با چیزی دیگر جایگزین می‌گردد. در جایگزینی فرهنگی، ترجمه نهایی شامل یک ECR می‌شود؛ این عنصر می‌تواند از فرهنگ مقصد (TC) یا یک عنصر فرافرهنگی باشد. اما در جایگزینی موقعیتی، ECR اصلی حذف و با هر عنصری که به موقعیت متن می‌خورد جایگزین می‌شود. مشابه سایر راهبردها، این امکان وجود دارد که جایگزینی با دیگر راهبردها ترکیب شود.

۳.۲.۶.۳ حذف (Omission)

این راهبرد زمانی به کار می‌رود که عنصر فرهنگی نادیده گرفته شود و به کلی از متن مقصد حذف گردد. برخلاف نظر لپی‌هالمه (۱۹۹۴) که اشکال دیگری از کاهش، مانند تعمیم (Generalization)، را در این دسته قرار داده است، در اینجا حذف، هیچ زیرمجموعه‌ای ندارد و فقط شامل حذف کامل می‌باشد. ترکیب حذف با سایر راهبردها نسبتاً نادر است. در مورد حذف و انواع مختلف آن، نتایج نشان می‌دهد که هر نوع ECR می‌تواند حذف شود، به شرطی که به اندازه کافی فرعی باشد. در برخی موارد، یک ECR مرکزی‌تر نیز ممکن است حذف شود که به‌طور معمول از دید لپی‌هالمه می‌تواند به‌عنوان اقدامی غیرمسئولانه تلقی گردد. در انتخاب راهبرد مناسب برای انتقال اقلام خاص فرهنگی، ممکن است محدودیت‌هایی به دلیل تعداد محدود نمادها و نشانه‌های قابل استفاده به وجود آید. در این شرایط، غالباً محوریت زبان مبدأ حفظ می‌شود و این نوع ترجمه‌ها به متنی کوتاه‌تر و در عین حال فشرده‌تر نیاز دارند تا به بهترین شکل ممکن پیام فرهنگی مورد نظر را به مخاطب منتقل کنند (پدرسن ۲۰۱۱).

۴. روش پژوهش

روش تحقیق این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی است. در این روش، داده‌ها ابتدا به‌طور دقیق توصیف می‌شوند تا تصویر روشنی از موضوع تحقیق ارائه گردد. سپس، این داده‌ها با استفاده از چارچوب‌های نظری مرتبط، تحلیل می‌شوند تا ابعاد پنهان و معانی ضمنی آن‌ها مشخص شود. روش توصیفی-تحلیلی برای این تحقیق به دلیل ماهیت موضوع، یعنی بررسی راهبردهای ترجمه اقلام فرهنگی در فیلم تنگه ابوقریب، انتخاب شده است. در پژوهش پیش رو طبقه‌بندی شش‌گانه نیومارک (۲۰۱۰) به‌عنوان معیار شناسایی عناصر فرهنگی فیلم بکار گرفته شده است. هر یک از این دسته‌ها نمونه‌هایی از موارد خاص فرهنگی را دربر می‌گیرد که ممکن است برای خوانندگان فرهنگ مقصد ناآشنا یا دشوار باشند. نیومارک تأکید دارد که مترجمان باید نقش واسطه فرهنگی را ایفا کرده و تفاوت‌های فرهنگی را در ترجمه در نظر بگیرند. این سیستم جامع، ابزار مفیدی برای تحلیل و انتقال مفاهیم فرهنگی در متون ادبی ارائه می‌دهد.

انتخاب نمونه‌ها در این پژوهش به‌صورت هدفمند انجام شده است. نمونه‌ها شامل تعدادی از عناصر فرهنگی فیلم تنگه ابوقریب هستند که به‌طور خاص مرتبط با مفاهیم

فرهنگی، تاریخی و مذهبی کشور ایران می‌باشند. این عناصر می‌توانند شامل نشانه‌ها، اصطلاحات، نام‌های خاص، ضرب‌المثل‌ها و مفاهیم فرهنگی ایرانی - اسلامی باشند که در ترجمه به زبان‌های دیگر ممکن است تغییراتی داشته باشند. هدف از انتخاب این نمونه‌ها، بررسی دقیق و تحلیل چگونگی ترجمه این عناصر فرهنگی و ارزیابی تاثیر آن‌ها بر انتقال معنا به زبان مقصد است.

برای گردآوری داده‌ها در این پژوهش از روش‌های مختلفی استفاده شده است. ابتدا، داده‌ها از طریق تحلیل فیلم تنگه ابوقریب و مشاهده دقیق سکانس‌های مختلف فیلم جمع‌آوری شد. در این مرحله، تعداد مشخصی از عناصر فرهنگی موجود در فیلم، شناسایی و بررسی شدند. همچنین، به‌منظور تکمیل فرآیند گردآوری داده‌ها، از روش کتابخانه‌ای استفاده شده است. در این روش، منابع و مقالات مرتبط با موضوع تحقیق، به ویژه در زمینه ترجمه اقلام فرهنگی با راهبردهای پدرس (۲۰۱۱) مورد بررسی قرار گرفتند تا دیدگاه‌های نظری مختلف به تحلیل‌های صورت گرفته افزوده شود و پایه علمی پژوهش مستحکم‌تر گردد. در این پژوهش، داده‌ها با رویکردی کیفی مورد تحلیل قرار گرفتند. ابتدا اقلام فرهنگی شناسایی شده از فیلم تنگه ابوقریب بر اساس چارچوب نظری پدرس (۲۰۱۱) دسته‌بندی شدند. سپس، راهبردهای ترجمه به‌کاررفته در زیرنویس‌ها با دقت بررسی شدند تا مشخص شود که چگونه مفاهیم فرهنگی از زبان مبدأ به زبان مقصد منتقل شده‌اند. این تحلیل بر آن بود که تاثیر انتخاب‌های مترجم در حفظ یا تغییر بار فرهنگی را بررسی کرده و میزان موفقیت او در انتقال معانی به مخاطب زبان مقصد را ارزیابی کند. نتایج این فرآیند تحلیلی، تصویری جامع از چالش‌ها و راهکارهای ترجمه اقلام فرهنگی در این فیلم را ارائه می‌دهد.

۵. یافته‌های تحقیق

داده‌های جمع‌آوری شده از زیرنویس فیلم تنگه ابوقریب که شامل عناصر فرهنگی شناسایی شده بر اساس نظریه نیومارک (۲۰۱۰) است، به‌طور دقیق مورد بررسی قرار گرفتند. سپس، این اصطلاحات بر مبنای راهبردهای پدرس (۲۰۱۱) دسته‌بندی و تحلیل شدند تا میزان وفاداری ترجمه به متن مبدأ و چگونگی انتقال مفاهیم فرهنگی ارزیابی شود. در این تحلیل، به چالش‌های مترجم در برگرداندن اقلام فرهنگی و راهبردهای به‌کاررفته برای حل این چالش‌ها پرداخته شده است. هدف از این بررسی، رسیدن به درک عمیق‌تری از

تأثیر ترجمه بر حفظ هویت فرهنگی متن و انتقال صحیح پیام به مخاطب هدف است. در این بخش به تحلیل ترجمه تعدادی از عناصر فرهنگی در قالب جدول‌های دسته‌بندی شده (شماره یک تا شش) ارایه می‌شوند.

۱-۵. جدول ۱. تحلیل عناصر فرهنگی فیلم براساس طبقه‌بندی اول نیومارک (اماکن و محیط زیست شناختی)

ردیف	عناصر فرهنگی	ترجمه	تحلیل	راہبرد
۱	میدان صبحگاه	at the military base yard	جزئیات بیشتری ارائه شده تا مفهوم «میدان صبحگاه» برای مخاطب مقصد روشن‌تر شود.	تخصیص (Specification)
۲	دوکوهه	Dokouhe	«دوکوهه» نام یک پادگان مهم در جنوب کشور است و در زمان جنگ، محل استقرار و اعزام نیروهای لشکر ۲۷ محمد رسول‌الله بوده است، لذا معادل دقیقی در زبان مقصد ندارد، بهترین انتخاب این است که نام اصلی حفظ شود و در ترجمه به صورت "Dokouhe" باقی بماند.	حفظ (retention)
۳	منطقه	War zone	«منطقه» به یک فضا یا مکان جغرافیایی اشاره دارد که ممکن است در زمینه‌های مختلف استفاده شود. اما در ترجمه به "War zone" تبدیل شده که مشخصاً به منطقه‌ای اشاره دارد که درگیر جنگ یا در معرض خطرات جنگی است. این تغییر دقیقاً معنای خاص تری از «منطقه» را منتقل می‌کند که به شرایط جنگی مربوط می‌شود.	تخصیص (Specification)

۲-۵. جدول ۲. تحلیل عناصر فرهنگی فیلم بر اساس طبقه بندی دوم نیومارک (زندگی عمومی)

ردیف	عناصر فرهنگی	ترجمه	تحلیل	راہبرد
۱	شیمیایی زده	They've used chemical weapons	در اینجا از راهبرد تخصیص استفاده شده است زیرا ترجمه به طور خاص به استفاده از سلاح‌های شیمیایی اشاره دارد که در زبان مقصد دقیق‌تر از اصطلاح عمومی تر «زده» است.	تخصیص (Specification)
۲	اسیر گرفته	Taken captives	عبارت «اسیر گرفته» به معنای دستگیر شدن یا به اسارت درآوردن نیروهای دشمن در یک درگیری یا جنگ است. ترجمه "Taken captives" به طور دقیق این مفهوم را منتقل می‌کند، زیرا	معادل رسمی (Official Equivalent)

بررسی ترجمه عناصر فرهنگی دفاع مقدس ... (علی اکبر ارجمند راد و منا سقایتی) ۵۱

ردیف	عناصر فرهنگی	ترجمه	تحلیل	راهبرد
			واژه "captives" به اسیران جنگی اشاره دارد و "taken" نشان‌دهنده عملی است که در آن افراد به اسارت در می‌آیند. در این ترجمه از معادل دقیق و رایج عبارت استفاده شده است.	
۳	شیمیایی نامردیه	<u>Using chemical weapons is unmanly</u>	در اینجا، واژه «شیمیایی» به سلاح‌های شیمیایی اشاره دارد که در ترجمه به "using chemical weapons" تغییر کرده و از راهبرد تخصیص استفاده شده است زیرا جزئیات بیشتر (using), (weapons) به واژه «شیمیایی» اضافه شده. اما برای عبارت «نامردیه» که به‌طور کلی به نوعی عمل ناپسند و غیرانسانی اشاره دارد، در ترجمه به "unmanly" تغییر یافته است که از راهبرد جایگزینی استفاده شده است.	۱. تخصیص (Specification) برای واژه «شیمیایی» ۲. جایگزینی (Substitution) برای عبارت «نامردیه»
۴	بعثی‌ها هر چه داشتند آوردند تو میدون	They have launched an all-out attack	عبارت‌های «هر چه داشتند» و «میدون» که در این جمله به مفهوم بسیج کامل تجهیزات و نیروی انسانی اشاره دارند، در ترجمه به "all-out attack" تعمیم داده شده‌اند.	تعمیم (Generalization)
۵	به اکبر گفتم سنگر بزنه.	I told Akbar to build <u>baricades</u>	واژه «سنگر» در فارسی به ساختار دفاعی خاصی اشاره دارد، اما "baricades" در انگلیسی معنای کلی‌تری دارد و می‌تواند به هر نوع مانع یا حفاظ اشاره کند، چه نظامی و چه غیرنظامی. این انتخاب باعث شده که مفهوم در زبان مقصد گسترده‌تر و انعطاف‌پذیرتر شود.	تعمیم (Generalization)
۶	همه مونو آش و لاش می‌کنند.	They'll wipe us out	در زبان انگلیسی، عبارت "wipe out" به جای «آش و لاش کردن» استفاده می‌شود که مفهومی مشابه را منتقل می‌کند.	جایگزینی (Substitution)
۷	اینجا زیر آتیشه	Here's under fire	واژه‌ها و مفهوم اصلی به‌طور مستقیم از زبان مبدا به زبان مقصد منتقل شده‌اند و هیچ تغییری در معنای آنها ایجاد نشده است.	ترجمه مستقیم (Direct Translation)

۳-۵. جدول ۳. تحلیل عناصر فرهنگی فیلم بر اساس دسته بندی سوم نیومارک (زندگی اجتماعی)

ردیف	عنصر فرهنگی	ترجمه	تحلیل	راهبرد
۱	عمو خلیل	Khalil	واژه «عمو» به طور کامل در ترجمه حذف شده و فقط نام «خلیل» باقی مانده است.	حذف (Omission)
۲	عکس دسته‌جمعی	Group photo	واژه‌های «عکس» و «دسته جمعی» به طور مستقیم به "photo" و "group" ترجمه شده‌اند و هیچ تغییر معنایی در فرآیند ترجمه ایجاد نشده است.	ترجمه مستقیم (Direct Translation)
۳	بریم حاجی	Let's go sir	واژه «حاجی» که در زبان فارسی به‌عنوان یک اصطلاح صمیمی و احترام‌آمیز به کار می‌رود، به "sir" در زبان انگلیسی ترجمه شده است. واژه "sir" در انگلیسی به‌طور گسترده‌ای برای نشان دادن احترام به افراد استفاده می‌شود، به‌ویژه در موقعیت‌های رسمی یا نیمه‌رسمی. به‌طور کلی، این ترجمه نشان‌دهنده جایگزینی فرهنگی است.	جایگزینی (Substitution)
۴	روز مبادا که می‌گن امروزه‌ها	This is the rainy day they talked about	عبارت «روز مبادا» به "rainy day" ترجمه شده است که اصطلاح مناسبی برای انتقال مفهوم «روز مبادا» در مقصد است.	جایگزینی (substitution)

۴-۵. جدول ۴. تحلیل عناصر فرهنگی فیلم بر اساس دسته بندی چهارم نیومارک (زندگی شخصی)

ردیف	عنصر فرهنگی	ترجمه	تحلیل	راهبرد
۱	نماز قضا خوانده	He was praying	با استفاده از این راهبرد، جزئیات معنایی مرتبط با قضا بودن نماز حذف شده و عبارت به مفهومی کلی‌تر تبدیل شده است.	تعمیم (Generalization)
۲	کمپوت گیلاس	Don't forget cherry compotes	در اینجا از ترجمه مستقیم استفاده شده است زیرا مفهوم و ساختار عبارت در هر دو زبان قابل فهم و معادل هم هستند.	ترجمه مستقیم (Direct Translation)

۵-۵. جدول ۵. تحلیل عناصر فرهنگی فیلم بر اساس طبقه بندی پنجم نیومارک (آداب و رسوم)

ردیف	عنصر فرهنگی	ترجمه	تحلیل	راهبرد
۱	مراسم ختم گرفته.	Hold a memorial service	"memorial service" اصطلاحی استاندارد و شناخته‌شده در زبان انگلیسی برای اشاره به چنین مراسمی است.	معادل رسمی (Official Equivalent)
۲	ایستگاه صلواتی	Free-food booth	واژه «ایستگاه صلواتی» در زبان فارسی به	تخصیص

بررسی ترجمه عناصر فرهنگی دفاع مقدس ... (علی اکبر ارجمند راد و مناسباتی) ۵۳

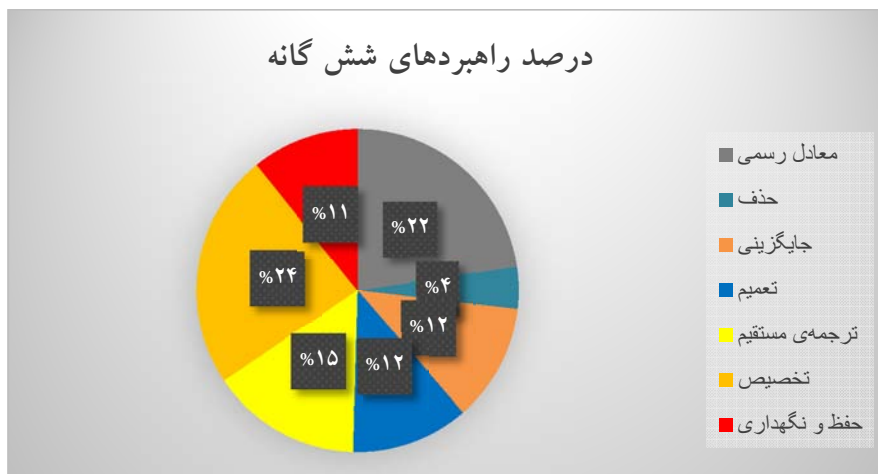
ردیف	عناصر فرهنگی	ترجمه	تحلیل	راهبرد
			مکان‌هایی اطلاق می‌شود که در آن‌ها غذا یا نوشیدنی به صورت رایگان، به‌ویژه در مراسم مذهبی، توزیع می‌شود. در زبان انگلیسی، برای انتقال همان مفهوم، از "Free-food booth" استفاده شده است که معادل مناسبی در زبان مقصد به‌شمار می‌آید.	(specification)
۳	به قرآن	---	عبارت «به قرآن» در زیرنویس حذف شده است. در اینجا، واژه یا عبارت به طور کامل از ترجمه کنار گذاشته شده است، احتمالاً به دلیل عدم اهمیت فرهنگی یا معنایی مشابه در زبان مقصد، یا به دلیل اینکه ترجمه مستقیم آن در متن انگلیسی نیاز نبوده است. حذف در مواردی مانند این معمولاً برای ساده‌سازی یا جلوگیری از ایجاد ابهام در ترجمه انجام می‌شود.	حذف (omission)
۴	صدای اذان	Islamic call to worship	صدای اذان در سکانس خاصی از فیلم پخش شده است، اما ترجمه آن به "Islamic call to worship" نوعی تعمیم است. عبارت "call to worship" به طور عمومی به هر نوع دعوت به عبادت اشاره دارد، اما با اضافه شدن "Islamic" این تعمیم به نوع خاصی از دعوت (یعنی اذان) محدود شده است. در نتیجه، ترجمه از واژه‌ای خاص (اذان) به یک مفهوم عمومی‌تر (call to worship) تبدیل شده که همانند تعمیم عمل کرده است.	تعمیم (generalization)
۵	ماشالله	Bravo	«ماشالله» که یک عبارت عربی است، در اینجا به "Bravo" ترجمه شده است. «ماشالله» در زبان فارسی معمولاً به عنوان ابراز تحسین استفاده می‌شود و "Bravo" در زبان انگلیسی نیز معادل تحسین و ستایش است. به این ترتیب، این ترجمه برای انتقال همان حس تحسین و تمجید به کار رفته است.	جایگزینی (substitution)
۶	علی یارت	Hello	عبارت «علی یارت» در فارسی یک دعای خیر مذهبی است که معمولاً بعنوان آرزوی موفقیت به کار می‌رود، در ترجمه به "Hello" تبدیل شده است، و تعمیم است. زیرا "Hello" به‌عنوان یک عبارت عمومی برای سلام و خوش‌آمدگویی در زبان انگلیسی استفاده می‌شود و معنای دقیق و مذهبی عبارت «علی یارت» را منتقل نمی‌کند، بلکه معنای عام‌تری از آن را ارائه می‌دهد.	تعمیم (generalization)
۷	بسم الله حاجی	Help yourself, sir	بسم الله، در اینجا به معنای دعوت به شروع غذا و پذیرایی است. برای ترجمه این عبارت، از	تخصیص (specification)

راهِبرد	تحلیل	ترجمه	عنصر فرهنگی	ردیف
	"Help yourself" استفاده شده است که در زبان انگلیسی به معنای «از خودت پذیری کن» یا «بفرما» است. این معادل، هم از نظر فرهنگی و هم از نظر کاربرد، مشابه است و به طور غیرمستقیم مفهوم معادل فارسی را می‌رساند.			

۵-۶. جدول ۶. تحلیل عناصر فرهنگی فیلم بر اساس طبقه بندی ششم نیومارک (علائق شخصی)

راهِبرد	تحلیل	ترجمه	عنصر فرهنگی	ردیف
جایگزینی (substitution)	عبارت «خدا پیغمبری» یک اصطلاح فرهنگی است که به طور خاص در زبان فارسی برای اثبات صداقت به کار می‌رود، و معادل انگلیسی آن، یعنی "from the bottom of my heart"، نیز یک اصطلاح فرهنگی است که برای نشان دادن احساسات صادقانه و عمیق استفاده می‌شود. این دو عبارت هر کدام در زبان‌های خود معنای مشابهی دارند، اما واژه‌ها و اصطلاحات آن‌ها متفاوت هستند. بنابراین، می‌توان گفت که اینجا از راهبرد جایگزینی استفاده شده است.	from the bottom of my heart	خدا پیغمبری	۱

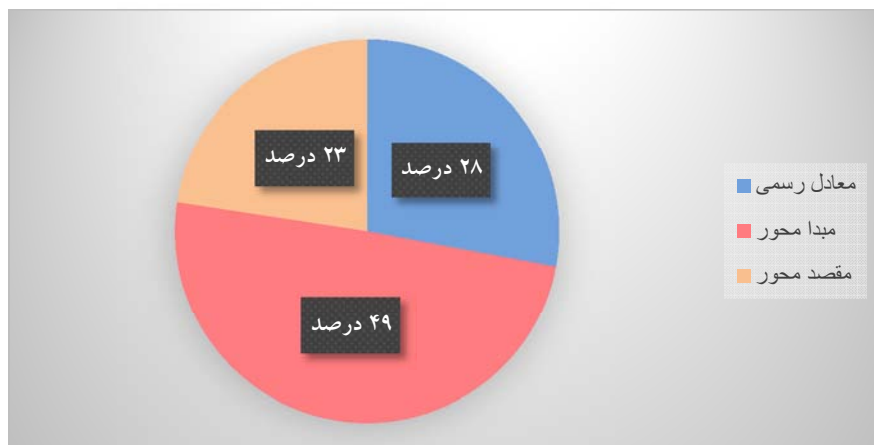
در این پژوهش، مجموعاً ۸۴ عنصر فرهنگی از زیرنویس فیلم تنگه ابوقریب شناسایی و تحلیل شد، و در این ۸۴ مورد مجموعاً ۹۳ راهبرد از راهبردهای پدرسن (۲۰۱۱) شناسایی گردید. این راهبردها در دو دسته کلی مبدأمحور و مقصدمحور طبقه‌بندی شده‌اند. در میان راهبردهای مبدأمحور؛ ۱۰ مورد حفظ (retention)، ۲۲ مورد تخصیص (specification)، ۱۴ مورد ترجمه مستقیم (direct translation)، شناسایی شد. همچنین، در دسته راهبردهای مقصدمحور؛ ۱۱ مورد تعمیم (generalization)، ۱۱ مورد جایگزینی (substitution)، ۴ مورد حذف (omition) ثبت شد. علاوه بر این‌ها، ۲۱ مورد هم تحت عنوان معادل رسمی (official equivalent) شناسایی شد که در هیچ‌یک از طبقه‌بندی‌های فوق جای نمی‌گیرند. نمودار دایره‌ای شماره ۱، نشان‌دهنده تنوع در انتخاب راهبردهای ترجمه و همچنین میزان حفظ تعادل میان وفاداری به متن مبدا و انطباق با نیازهای زبان مقصد است:

نمودار ۱. نمودار درصد فراوانی راهبردهای طبقه‌بندی شده مدل پدرسن (۲۰۱۱)

در این بخش، توزیع راهبردهای ترجمه بر اساس دو دسته اصلی شامل راهبردهای مبدا محور، مقصد محور و یک دسته‌بندی مجزا برای معادل رسمی مورد بررسی قرار گرفته است.

نمودار دایره‌ای شماره ۲ بیانگر میزان درصد دو طبقه‌بندی اصلی مدل پدرسن (۲۰۱۱) است. راهبردهای مبدا محور با ۴۶ مورد، معادل ۴۹.۵ درصد، بیشترین سهم را در میان راهبردهای به‌کاررفته به خود اختصاص داده‌اند. این درصد نشان‌دهنده تأکید مترجم بر حفظ ویژگی‌های زبانی و فرهنگی متن مبدا است. در مقابل، راهبردهای مقصد محور با ۲۶ مورد، معادل ۲۷.۹ درصد، نشان‌دهنده تلاش برای تطبیق بهتر متن با فرهنگ و زبان مخاطب مقصد است. در نهایت، معادل رسمی با ۲۱ مورد، معادل ۲۲.۶ درصد، برای عناصری که معادل رسمی و رایج در زبان مقصد داشته‌اند، به کار گرفته شده است. این نمودار به وضوح نشان می‌دهد که ترجمه انجام‌شده با تأکید بیشتری بر حفظ ویژگی‌های متن مبدا انجام شده است، در حالی که به تطبیق و انطباق با زبان مقصد نیز توجه شده است. این توزیع راهبردها نشان می‌دهد که ترجمه زیرنویس فیلم به‌طور کلی بر مبنای یک رویکرد متعادل انجام شده است که ضمن وفاداری به متن اصلی، تا حد امکان سعی در درک‌پذیری و پذیرش آن توسط مخاطب زبان مقصد داشته است.

نمودار ۲. نمودار درصد فراوانی راهبردهای اصلی مدل پدرسن (۲۰۱۱)

۶. بحث و نتیجه گیری

فیلم تنگه ابوقریب به عنوان یک اثر دفاع مقدسی، نه تنها به وقایع تاریخی بلکه به مفاهیم فرهنگی و ارزشی خاصی پرداخته است که برای مخاطب ایرانی از اهمیت بالایی برخوردار است. در این زمینه، نگهداری این مفاهیم در ترجمه به ویژه در زیرنویس فیلم، اهمیت زیادی دارد. به همین دلیل، انتخاب راهبردهای مبدا محور از سوی مترجم منطقی به نظر می رسد، چراکه تلاش کرده است تا اصالت مفاهیم فرهنگی و ارزشی که در فیلم مورد تأکید قرار دارد، حفظ شود. در مقابل، استفاده از راهبردهای مقصد محور در ترجمه این فیلم به میزان کمتری مشاهده می شود. این امر نشان دهنده این است که مترجم بیشتر بر حفظ وفاداری به متن مبدا و مفاهیم آن تمرکز کرده است تا تطبیق گسترده مفاهیم با فرهنگ مخاطب مقصد. با این حال، در موارد خاص که نیاز به انطباق مفاهیم با نیازهای مخاطب زبان مقصد وجود داشته، از راهبردهایی مانند تعمیم و جایگزینی استفاده شده است. علاوه بر این، استفاده از معادل های رسمی در برخی موارد، به حفظ دقت و اعتبار ترجمه کمک کرده است و نشان می دهد که مترجم در مواردی که امکان استفاده از معادل های رایج در زبان مقصد وجود داشته، از این گزینه بهره برده است. این انتخاب، به ویژه در ترجمه اصطلاحات و عبارات خاص فرهنگی، نشان دهنده تلاش مترجم برای ایجاد تعادل بین وفاداری به متن اصلی و درک پذیری برای مخاطب زبان مقصد است. توزیع راهبردها نشان دهنده الگوی مشخصی است: راهبردهایی که با «توضیح/تخصیص» و «معادل سازی

رسمی» همراهاند، بیشترین سهم را دارند؛ پس از آن راهبرد «ترجمه مستقیم» سهم قابل توجهی دارد و راهبرد «حذف» به مراتب کمتر به کار رفته است. به طور خلاصه، گرایش غالب به سمت روش‌هایی است که برای مخاطب غیرمبدأ فهم مرجع را تسهیل می‌کنند، حتی اگر گاهی به کاهش بار کنش احساسی فرهنگی بیانجامد. نتایج نشانگر یک گرایش ترکیبی اما غالباً مبدأ-محور است: انتخاب‌های ترجمه‌ای در بسیاری موارد بر حفظ مرجع و محتوای مبدأ تمرکز دارند (تلاش برای بازتولید مفهوم مرجع)، ولی همزمان کاربرد گسترده «تخصیص/توضیح» و «معادل‌سازی» نشان می‌دهد که مترجم برای افزایش فهم مخاطب مقصد نیز اقداماتی انجام داده است. بنابراین سیاست کلی را می‌توان «حفظ مرجعیت با ملاحظه فهم مقصد» توصیف کرد، یعنی نه صرفاً حفاظت خشک از مبدأ و نه تبدیل کامل به مقصد، بلکه رویکرد ترکیبی با گرایش بیشتر به مبدأ.

با توجه به اینکه پژوهش‌های مشابه زیادی به چالش‌های ترجمه مفاهیم فرهنگی در متون ادبی پرداخته‌اند، اما موضوعات مشابه پژوهش فعلی که در زمینه ترجمه اقلام فرهنگی خاص مربوط به دفاع مقدس است، بسیار کم تعداد و محدود است، لذا به نظر می‌رسد پژوهش پیش رو تا حدی، خلا موجود را پر کرده باشد و به عنوان تکمیل‌کننده پژوهش‌های مشابه در زمینه ترجمه مفاهیم فرهنگی در متون تاریخی و جنگی محسوب می‌شود.

یکی از کاربردهای مهم این پژوهش، بهبود کیفیت ترجمه زیرنویس فیلم‌های ایرانی است. این پژوهش می‌تواند به مترجمان فیلم‌های ایرانی کمک کند تا راهبردهای مؤثری برای ترجمه اقلام فرهنگی خاص انتخاب کنند. این یافته‌ها می‌توانند به‌ویژه در ترجمه فیلم‌های دفاع مقدسی، فیلم‌های خانوادگی-اجتماعی ایرانی که حاوی مفاهیم خاص مذهبی و فرهنگی هستند، کاربرد داشته باشند. همچنین می‌تواند در حوزه آموزش ترجمه و تربیت مترجمان دیداری-شنیداری به کار آید. آموزش راهبردهای مناسب برای ترجمه اقلام فرهنگی خاص، به‌ویژه در شرایطی که مترجم با محدودیت‌های زیرنویس روبرو است، می‌تواند کیفیت کار مترجمان را ارتقاء دهد. در این راستا، آشنایی با مدل‌های مختلف ترجمه اقلام فرهنگی، به دانشجویان و پژوهشگران کمک خواهد کرد تا درک بهتری از چالش‌ها و راهکارهای موجود در ترجمه این اقلام داشته باشند. یافته‌های این تحقیق در حوزه مطالعات فرهنگی نیز قابل استفاده است. با توجه به تأثیرات فرهنگی و اجتماعی که فیلم‌ها بر مخاطبان دارند، ترجمه صحیح و دقیق اقلام فرهنگی می‌تواند به ترویج فرهنگ ایرانی و معرفی بهتر آن به مخاطبان خارجی کمک کند. این پژوهش می‌تواند برای

پژوهشگران مطالعات فرهنگی این امکان را فراهم کند که فرآیند ترجمه را از زاویه‌ای جدید بررسی کنند و به درک بهتری از نحوه تأثیرگذاری ترجمه بر درک و فهم فرهنگ‌های مختلف دست یابند. همچنین، می‌تواند مبنای پژوهش‌های آینده در زمینه ترجمه دیداری- شنیداری و اقلام فرهنگی خاص باشد. پژوهشگران می‌توانند این یافته‌ها را در مطالعات مشابه با فیلم‌های دیگر یا زبان‌های مختلف به کار گیرند تا تفاوت‌ها و شباهت‌های موجود در ترجمه اقلام فرهنگی در زیرنویس‌های فیلم‌های مختلف را تحلیل کنند. در نهایت، یافته‌های این پژوهش می‌تواند به صنعت سینما و رسانه کمک کند تا مترجمان، فرآیند ترجمه فیلم‌ها را به‌طور حرفه‌ای‌تر و کارآمدتر انجام دهند. استفاده از راهبردهای مناسب برای ترجمه اقلام فرهنگی می‌تواند به مخاطبان جهانی این امکان را بدهد که فیلم‌های ایرانی را با درک بهتری مشاهده کنند و در نتیجه، به تقویت ارتباط بین فرهنگی میان ملت‌ها کمک شود در روند تحقیقات مشابه محدودیت‌هایی شامل موارد ذیل محتمل است:

پژوهش حاضر تنها به یک فیلم محدود بوده است و نمی‌توان نتایج آن را به همه آثار دفاع مقدس تعمیم داد. محدودیت فنی زیرنویس (تعداد کاراکتر و زمان نمایش) می‌تواند بر دقت ترجمه اثر گذاشته باشد. عدم دسترسی به اطلاعات کامل درباره مترجم زیرنویس نیز یکی از محدودیت‌هاست.

همچنین، موارد ذیل برای پژوهش‌های آینده موضوعات مناسبی به نظر می‌رسند:

- بررسی و مقایسه ترجمه عناصر فرهنگی در چند فیلم دفاع مقدس و نه صرفاً یک نمونه.
- تحلیل ترجمه آثار مشابه به زبان‌های دیگر مانند عربی یا فرانسوی برای مقایسه تطبیقی.
- مطالعه واکنش مخاطبان غیرایرانی به ترجمه این عناصر فرهنگی برای ارزیابی میزان درک و تأثیرگذاری.

کتاب‌نامه

- الهی‌نیا، ن. (۱۴۰۰). ترجمه رئالیا در زیرنویس فیلم. پژوهش‌های تطبیقی زبان و ادبیات ملل، ۱۹(۶)، ۱۲۷-۱۴۲.
- بیاری، ع. ا. (۱۳۹۶). بررسی مختصات فرهنگی جهان اجتماعی دفاع مقدس. معرفت، ۲۴۵(۲۷)، ۶۳-۷۵.

بررسی ترجمه عناصر فرهنگی دفاع مقدس ... (علی اکبر ارجمند راد و منا سقابتی) ۵۹

شفیعی، س. ح. (۱۳۹۴). بررسی ترجمه عوامل‌های فرازبان‌شناختی و فرافرهنگی در زیرنویس‌های ترجمه‌شده به فارسی فیلم‌های کم‌دی آمریکایی طبق مدل پدرسن (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز، مجتمع پیامبر اعظم (ص)، دانشگاه زبان‌های خارجی.

طالبی، م. (۱۳۹۸). بررسی آیت‌های فرهنگی موجود در ترجمه‌های رمان جود گمنام بر اساس مدل ارائه شده‌ی پدرسن (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

قاضی‌زاده، آ.، شریفی‌فر، م.، و رستمی‌نسب، ع. (۱۳۹۵). هنجارهای ترجمه: بررسی چگونگی بازتاب حماسه دفاع مقدس در آینه اخبار (مطالعه‌ی موردی: روزنامه‌های اطلاعات و تهران تایمز). ادبیات پایداری (ادب و زبان نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی کرمان)، ۹(۱۶)، ۲۰۷-۲۳۶.

Aixelá, J. F. (1996). Culture-specific items in translation. In R. Alvarez and M. Carmen-Africa Vidal (Eds.), *Translation, power, subversion* (pp. 52-78). Clevedon, Philadelphia and Adelaide: Multilingual Matters.

Antonini, R. (2007). SAT, BLT, spirit biscuits, and the Third Amendment. In Y. Gambier, M. Shlesinger and R. Stolze (Eds.), *Doubts and directions in translation studies* (pp. 153-167). Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing.

Blazytė, D., & Liubinienė, V. (2016). Culture-specific items (CSI) and their translation strategies in Martin Lindstrom's Brand Sense. *Studies about Languages*, 28, 48-61.

Delabastita, D. (1989). Translation and mass-communication: film and TV translation as evidence of cultural dynamics. *Babel*, 35(4), 193-218.

Gottlieb, H. (2001). Texts, translation and subtitling-in theory, and in Denmark. *Translators and Translations*, 8(3), 149-192

Horbačauskienė, J., & Kasperavičienė, R. (2016). Issues of culture-specific item translation in subtitling. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 232, 139-146.

Gentzler, E. (1998). Foreword. In S. Bassnett and A. Lefevere (Eds.), *Constructing cultures: Essays on literary translation* (pp. ix-xxi). Multilingual Matters.

Kuleli, M. (2020). Culture specific items in literary texts and their translation based on "foreignization" and "domestication" strategies. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö7), 617-653.

Leppihalme, R. (1997). *Culture bumps: an empirical approach to the translation of allusions* (Vol. 10). Multilingual matters.

Liu, D. (2012). Subtitling cultural specificity from English to Chinese. *American International Journal of Contemporary Research*, 2(9), 24-29.

Mera, M. (1999). Read my lips: Re-evaluating subtitling and dubbing in Europe. *Links & Letters*, 73-85.

- Mirzavand, F., & Afzali, F. (2024). Translation of cultural elements in the Arabic subtitle of the movie *The Book of the Law* based on the model of Wojtasiewicz. *Comparative Literature Research*, 12(1), 97-132.
- Newmark, P. (1988.) *A textbook of translation*. New York: Prentice Hall.
- Newmark. (2010). *Translation and Culture*. In *Meaning in Translation*. Ed. B. Lewandowska-Tomaszczyk. Peter Long GmbH.
- Obeidat, M. M. (2023). Translating culture in the Jordanian TV comedy series “Al jar gabl al dar” (My American Neighbor) into English. *SAGE Open*, 13(1), 1-15.
- Pedersen, J. (2011). *Subtitling norms for television*. Benjamin Translation Library (BTL).
- Snell-Hornby, M. (1988). *Translation studies: An integrated approach*. John Benjamins.
- Trivedi, H. (2007). Translating culture vs. cultural translation. In P. St-Pierre and P.C. Kar (Eds.), *In translation – reflections, refractions, transformations* (pp. 277-287).
- Tylor, E. B. (1871). *Primitive culture: Researches into the development of mythology, philosophy, religion, art and custom* (Vol. 2). J. Murray.
- Valipoor, K., Heidari Tabrizi, H., & Chalak, A. (2019). Cultural-specific items in translation of the Holy Quran by Irving. *Pazhuhesh-haye Zaban-shenakhti-ye Quran*, 5(2), 113-126.

